

Namesto ropotuljice dobil šop klinov

Legendarne Mojstranske veverice prejele priznanje **PZS** za življenjske dosežke v **alpinizmu**

V šestdesetih in sedemdesetih letih so premikali meje mogočega v domačih in tujih stenah

TINA HORVAT

tina.horvat@slovenskenovice.si

LJUBLJANA ☉ Ko smo do lanskega začetka leta vsak ponedeljek objavljali zanimivo rubriko Legende slovenskega **alpinizma**, so pomembno mesto v njej zasedale Mojstranske veverice. Že ime samo pove, da to niso navadni ljubki glodavčki, ki plezajo po drevesih, ampak je to (bila) šesterica mojstranskih **alpinistov**, ki so s svojimi izjemnimi vzponi v domačih gorah, Dolomitih in Centralnih Alpah močno zaznamovali obdobje šestdesetih let prejšnjega stoletja. Poleg tega so bili v tistem času tudi jedro Gorske reševalne službe (GRS) Mojstrana, ki je takrat opravila največja in najtežja reševanja v gorah. Navdih za ime so **Janez Brojan, Klavdij Mlekuž, Janko Ažman, Janez Dovžan** ter že pokojna **Zvone Kofler** in **Miha Smolej** dobili pri najboljših plezalcih iz Cortine d'Ampezzo, ki so jih spoznali med plezanjem v Dolomitih, imenovali so se Kortinske veverice.

V četrtek zvečer, slabih šestdeset let po njihovih največjih vzponih, se je šesterica v čast v dvorani Gospodarskega razstavišča v Ljubljani razlegal glasen in dolg aplavz. **Planinska zveza Slovenije (PZS)** jim je na **alpinistično-plezalnem** večeru namreč podelila priznanja za življenjsko delo v **alpinizmu**. Kljub bližajočemu se ali že doseženemu osmemu križu življenja so štirje poskočni

veverički z mladeniškim korakom zasedli oder, oba pokojna pa sta priznanje prejela posthumno.

Preplezali 40-metrski previs

Za ustanovitelja Mojstranskih veveric velja Janko Ažman, prvi Slovenec, ki je leta 1972 po preplezani južni steni Makaluja v navezi z **Matijo Maležičem** presegel čarobno mejo 8000 metrov. Tri leta pozneje je kot član zmagovite odprave na Makalu osvojil naš prvi osemtisočak. Ker mu skromnost ne dovoljuje, da bi se s svojimi dosežki pretirano hvalil, ne nazadnje velja za najbolj umirjenega in zadržanega člana mojstranske družčine, nam na vprašanje, kako je dobil idejo, da postanejo Mojstranske veverice, odvrne, da so se tega spomnili vsi skupaj, Klavdij, Zvone, Janez Brojan in on. Prav tako so skupaj sestavili tudi seznam zahtevnih smeri, ki jih morajo preplezati člani, nato pa so mednje povabili še Janeza Dovžana in Miho. Nam pa brez oklevanja izstrelili, na katero od vseh zahtevnih preplezanih smeri Mojstranskih veveric ima najlepše spomine. To je zagotovo smer čez Veliko streho v Treh Cinah. »Streha je takšna, kot da bi dolge stopnice obrnil narobe, navzdol, in bi moral hoditi po njih,« slikovito opiše 40 metrov dolgo streho pod vrhom Zahodne Cine, ki

velja za verjetno največji skalni previs na svetu. Prvi plezalci, nemški **alpinisti**, so jo nadelovali kar deset dni, da so jo preplezali, medtem ko sta jo Ažman in Kofler zmogla v dveh dneh. Zanimivo je tudi, kako so prišli do svojih uradnih uniform. Da se je že na prvi pogled videlo, za katere **alpiniste** gre, jim je mama Janeza Brojana spletla rdeče puloverje, v rokave pa jim je z belo volno večje vpletla njihov zaščitni znak – veverice. Od vseh šestih puloverjev obstaja le še eden, tega na posebnem mestu hrani Klavdij Mlekuž in si ga je ob našem obisku pred letom in pol tudi oblekel. Klavdij, med **alpinisti** znan kot **Klod**, je edini iz družčine, ki ni Gorenjec. V Mojstrano se je pri petih letih preselil iz Primorske, v hribe pa je začel zahajati kot pastir na odročnih planinah Bala nad Bavšico in Mangrt. Poleg trdega dela z živino so ga zamikali tudi okoliški vršaci in ljubezen do gora ga je leta 1967 pripeljala prvič v Dolomite in med Mojstranske veverice ter kot tudi prvega od njih v Himalajo.

Rešil življenje soplezalca

»Janez Dovžan je Dovžan (z Dovjega, op. avt.), ki ima globoke korenine na bolj osonečni strani doline. Rodil se je v kmečki družini z bogato lovsko

tradicijo. Ker je nežna duša in ne strelja rad nedolžnih živalc, je raje pobegnul med **alpiniste** in gorske reševalce. To, da je preplezal steno El Capitan, je v tistem času pomenilo velik prelom v razmišljanju in plezalni tehniki in je bilo vstopnica v klub Mojstranskih veveric,« so v utemeljitvi zapisali na **PZS**. Poleg tega, da je bil član te najbolj elitne **alpinistične** družčine, je vedno nasmejani Dovžan med **alpinisti** znan tudi kot član legendarne sedmerice, ki je leta 1975 osvojila prvi slovenski oziroma jugoslovanski osemtisočak Makalu, predvsem pa kot akter ene največjih zgodb slovenskega **alpinizma**. Na Makaluju je namreč rešil življenje soplezalca **Zoranu Bešlinu**. Po treh dneh, preživetih v tako imenovani conii smrti na višini nad 8000 metri, ga je popolnoma onemoglega in pomrznjenega, še dva dni sam spuščal po vrvi čez vso gromozansko in do takrat še nepreplezano južno steno. Za Janeza Brojana velja, da so mu namesto sojenic gore gledale v zibelko, saj naj bi v roke dobil šop klinov namesto ropotuljice, kadar je zajokal. Oče **Janez starejši**, sam več in izkušen plezalec, eden od nosilcev tradicije gornikov in gorskih vodnikov iz Mojstrane, je že zgodaj začel uvajati sina v gorniške

skrivnosti. V širši javnosti je Janez Brojan znan kot tisti legendarni alpinist in gorski reševalec, ki je tik pred osamosvojitvijo kot načelnik GRS Mojstrana zbral ekipo in v popolni tajnosti odnesel na vrh Triglava slovensko trobojnico. A že mnogo let pred tem je bil med prvimi, ki so smučali prav z vrha

Triglava, z izjemno zahtevnimi vzponi v naših gorah in Dolomitih pa si je prislužil tudi članstvo pri Mojstranških vevericah. ■

Priznanja za vrhunske dosežke

Planinska zveza Slovenije je predčerašnjim podelila tudi priznanja za vrhunske dosežke v alpinizmu, športnem plezanju, turnem smučanju in lednem plezanju za leto 2022. V športnem plezanju sta Iovoriko osvojila Janja Garnbret in Luka Potočar,

najuspešnejša alpinistka je Anja Petek in alpinist Luka Stražar, najturna smučarja sta Karmen Klančnik Pobežin in Luka Kovačič, najuspešnejša ledna plezalka je Maja Šuštar Habjan.

Ponosni tudi na GRZS

»Danes je velik dan. Alpinisti in gorski reševalci iz Mojstrane, znani kot Mojstranške veverice, so prejeli priznanje Planinske zveze Slovenije za življenjsko delo. Na vaših podvigih, sanjah in občudovanju je zrasel marsikateri alpinist in gorski reševalec. Janez Brojan, Janez Dovžan, Klavdij Mlekuž in Janko Ažman, globok poklon in iskrene čestitke. Priznanje sta posthumno prejela še Zvonko Kofler in Miha Smolej. Čestitke,« so čestitali tudi na Gorski reševalni zvezi Slovenije.

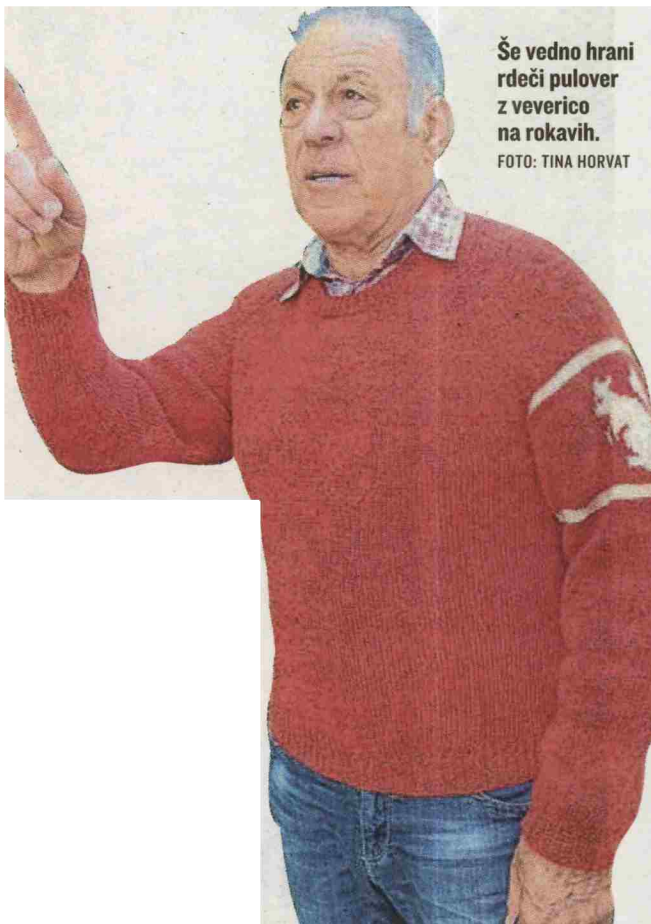
Mojstranške veverice leta 1968 (z leve): Janko Ažman, Klavdij Mlekuž, Zvone Kofler, Janez Brojan FOTO: OSEBNI ARHIV

Prejeli so priznanje za življenjsko delo v alpinizmu (z leve): Janez Dovžan, Janez Brojan, Mlekuž in Ažman. FOTO: IRENA MUŠIČ HABJAN

Pripomogli so, da je tik pred osamosvojitvijo na Triglavu zaplapolala slovenska zastava. FOTO: MIRKO KUNŠIČ

Še vedno hrani rdeči pulover z veverico na rokavih. FOTO: TINA HORVAT